

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca Rzecznika Praw Dziecka
Adam Chmura

Warszawa, 9 lipca 2024 roku

GAB.422.2.2024.AC

Pan
gen. dyw. SG Robert Bagan
Komendant Główny Straży Granicznej

Szanowny Panie Komendancu,

w imieniu Rzeczniczki Praw Dziecka, chciałbym zwrócić uwagę Pana Komendanta na sytuację licznych rodzin cudzoziemskich (rodziców wraz z małoletnimi), wobec których wydano w przeszłości ostateczną decyzję o zobowiązaniu do powrotu (najczęściej, w związku z nieudzieleniem im ochrony międzynarodowej w Polsce), którego to jednak rozstrzygnięcia w kolejnych latach, z różnych powodów, nie wykonano, co skutkuje pozostaniem ww. rodzin na terytorium RP.

Dzieci wychowujące się w tych rodzinach, niejako oczekując na wykonanie decyzji powrotowej, kontynuowały i kontynuują swój proces integracji ze społeczeństwem polskim – uczęszczają do szkoły, rozwijają znajomość języka polskiego i polskiej kultury, nawiązują kolejne relacje rówieśnicze, budując w naszym kraju podstawy swojego życia prywatnego (art. 16 Konwencji o prawach dziecka) oraz kształtując swoją tożsamość (art. 8 Konwencji o prawach dziecka) w oparciu o przywiązanie do Polski.

Konwencją takiego stanu rzeczy jest, niezawiniona przez samych cudzoziemców ani też przez Straż Graniczną, obiektywna dezaktualizacja stanu faktycznego, który niegdyś legł u podstaw wydania ostatecznej decyzji o zobowiązaniu danej rodziny do powrotu.

Uważam za bezsprzeczne, że nowe okoliczności związane z integracją małoletnich, powstałe po wydaniu im ostatecznej decyzji powrotowej – o ile oczywiście decyzji takiej przez dłuższy czas (np. rok i dłużej) nie wykonano – powinny być zawsze wnikliwie badane w toku odrębnego postępowania w sprawie udzielenia cudzoziemcom zgody na pobyt ze względów humanitarnych (nie przesądzając o jego wyniku – ten musi być każdorazowo, indywidualnie oparty na uaktualnionych ustaleniach i nowozgromadzonym materiale dowodowym sprawy).

Stoję na stanowisku, że brak bowiem ponownego pochylenia się nad sprawą dziecka przed nakazaniem mu przymusowego opuszczenia Polski i z pominięciem kolejnych lat jego

obecności i dorastania na terytorium RP – w sytuacji, gdy dla rozwoju dziecka istotny jest każdy rok – grozi naruszeniem praw takiego małoletniego określonych w postanowieniach Konwencji o prawach dziecka. Uważam, że z myślą o zapobieżeniu takim sytuacjom, krajowy ustawodawca – realizując generalną dyrektywę art. 3 ww. Konwencji, kierowania się zawsze w pierwszej kolejności najlepszym interesem dziecka – powołał do życia instytucję zgody na pobyt ze względów humanitarnych (art. 348 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach – Tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 769) i wprowadził możliwość odrębnego procedowania w tym kierunku, już po zakończeniu postępowania powrotowego – art. 356 ust. 2 ww. ustawy.

Rzecznik Praw Dziecka inicjuje działania organów Straży Granicznej w tym zakresie, korzystając z uprawnień prokuratora w postępowaniu administracyjnym (art. 182 i nast. k.p.a.) oraz art. 10 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 292) i żądając wszczęcia postępowania ws. udzielenia dziecku / rodzinie zgody na pobyt ze względów humanitarnych. W toku tak wszczynanych postępowań, współpracuje z organami Straży Granicznej, dbając o dobro małoletniego, gruntowne zbadanie jego sprawy i realizację prawa dziecka do bycia wysłuchanym (art. 12 Konwencji o prawach dziecka oraz art. 72 ust. 3 Konstytucji RP). Bardzo wiele z tak inicjowanych postępowań było finalizowanych decyzją o udzieleniu małoletnim (i ich rodzicom – jeśli towarzyszyli dziecku) zgody na pobyt ze względów humanitarnych.

Mając powyższe na względzie:

- nawiązując do dotychczasowej współpracy Rzecznika ze Strażą Graniczną w tego typu sprawach,
- nie chcąc niejako „zaskakiwać” organów Straży Granicznej, zwłaszcza w przeddzień zaplanowanego powrotu danej rodziny, żądaniem wszczęcia postępowania o udzielenie cudzoziemcom zgody na pobyt ze względów humanitarnych (które to żądanie realizację decyzji powrotowej wstrzymuje, z mocy prawa),
- chcąc podjąć na rzecz tej grupy dzieci-cudzoziemców, od lat integrujących się z naszym społeczeństwem, działanie ochronne o charakterze systemowym,
- wreszcie nawiązując do spotkania i roboczej rozmowy o tego typu sprawach z Panem gen. bryg. SG Grzegorzem Niemcem, Zastępcą Komendanta Głównego SG,

chciałbym, mając na uwadze art. 10a ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka, zaproponować Panu Komendantowi wspólne pochylenie się nad sprawami rodzin cudzoziemców / małoletnich bez opieki, którym w przeszłości wydane zostały decyzje powrotowe, których jednak nie wykonano i które to rozstrzygnięcia mogły – z tego względu – się zdezaktualizować.

Uważam, że wspólna wstępna analiza takich przypadków, dokonana przez ekspertów Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych BRPD oraz Zarządu ds. Cudzoziemców Komendy Głównej Straży Granicznej, mogłaby pomóc wielu dzieciom-cudzoziemcom, którym powinno się umożliwić pozostanie w naszym kraju, zwłaszcza z uwagi na zaawansowanie ich procesu integracyjnego albo potrzeby rehabilitacji psychicznej lub fizycznej tych dzieci.

Wyrażam nadzieję, że moja propozycja spotka się z zainteresowaniem i życzliwością Pana Komendanta, będąc dowodem, że możemy i potrafimy wspólnie poszukiwać scenariuszy najlepszych dla dzieci, w pełni uwzględniających ich dobro i najlepszy interes.

z pozdrowieniami,

Adam Chmura

Zastępca
Rzecznika Praw Dziecka